

Helsingin seurakuntayhtymä
Taustamuistio YKN:lle 10.12.2020

Luottamushenkilöiden palkkioiden tarkistaminen ja johtavien luottamushenkilöiden tehtävänkuvat

Seurakuntayhtymän johtaja Juha Rintamäki kutsui koolle palkkiotyöryhmän, johon kuuluvat entinen yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtaja Kaisa Raittila, kirkkoneuvos Leena Rantanen sekä entinen Pakilan seurakunnan kirkkoherra Leo Norja. Rintamäen lisäksi ryhmään kuuluu hallintojohtaja Juha Tuohimäki. Ryhmän tehtävänä on laatia perusteltu selvitys luottamushenkilöiden palkkioista sekä mahdollinen ehdotus palkkioiden tarkistamisesta. Palkkiotyöryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 9.6.2020 ja toisen kerran 18.8.2020.

Työryhmän työskentelyn taustaksi on koottu tiedot suurimpien seurakuntayhtymien (Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu) luottamushenkilöiden palkkiokäytännöistä (liite 1). Yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja Riitta Asikanius on myös selvittänyt keväällä 2020 isoimpien seurakuntayhtymien johtavien luottamushenkilöiden tehtävänkuvia ja palkkioita. Hänen selvityksensä mukaan johtaville luottamushenkilöille ei ole missään seurakuntayhtymässä toistaiseksi laadittu varsinaisia tehtävänkuvauksia, vaan tehtävät ovat muovautuneet tarpeen sekä lainsäädännön ja ohje- ja johtosääntöjen mukaan.

Lainsäädännöllinen pohja

Kirkkolain 23:3 mukaan seurakuntavaaleissa ei seurakunnan luottamustoimeen saa valita tämän seurakunnan palveluksessa olevaa henkilöä. Jos seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään, ei seurakuntayhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan palveluksessa oleva henkilö ole vaalikelpoinen tämän seurakuntayhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan luottamustoimeen.

Kirkkojärjestyksen 10:10 mukaan yhteisen kirkkoneuvoston jäseneksi ja varajäseneksi ei saa valita saman seurakuntayhtymän tai siihen kuuluvan seurakunnan viranhaltijaa eikä työsopimussuhteessa olevaa työntekijää.

Kunnissa tilanne on tältä osin hieman toisenlainen. Siellä ei automaattisesti rajoiteta luottamushenkilön vaalikelpoisuutta kuntaan kohdistuvan palvelussuhteen perusteella. Tosin esimerkiksi kunnanvaltuustoon ei ole vaalikelpoinen, jos toimii kunnanhallituksen tehtäväl alueella johtavassa tehtävässä. (Kuntalain 71-73 §)

Tällä on merkitystä, kun verrataan seurakuntien ja kuntien luottamushenkilöpalkkioiden määräytymistä.

Kirkkolainsäädännöstä ei löydy säännöksiä luottamushenkilöille maksettavista palkkioista.

Kuntalain 82 §:n mukaan kunnan luottamushenkilölle maksetaan:

- 1) kokouspalkkiota;
- 2) korvausta ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä;
- 3) matkakustannusten korvausta ja päivärahaa.

Luottamushenkilölle voidaan myös maksaa palkkiota määräajalta sekä muita erillispalkkioita.

Kunta voi luottamushenkilöltä saadun valtuutuksen perusteella periä tälle maksetusta palkkiosta tuloverolain (1535/1992) 31 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun luottamushenkilömaksun, jonka kunta tilittää puolueelle tai puolueyhdistykselle. Perittyjen luottamushenkilömaksujen määrä on ilmoitettava kunnan tilinpäätöksessä.

Luottamuselinten ja -henkilöiden tehtävistä

Seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä strategista johtamista toteuttavat luottamuselimet, joissa päätetään toiminnan yleisistä linjoista, puitteista ja tavoitteista. Operatiivista johtamista toteuttavat viranhaltijat (kirkkoherrat, johtajat, päälliköt ja esimiehet). Operatiiviseen johtamiseen kuuluu esimiestyö, strategian toimeenpano, toiminnasta päättäminen ja toiminnan arkiset päätökset.

Lähtökohta luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden (työntekijöiden) työjaolle on, että luottamushenkilöt päättävät asioista ja strategisista linjauksista, viranhaltijat valmistelevat ja esittelevät ko. asiat päätettäväksi. Luottamuselimet voivat ohje- ja johtosäännöin delegoida päätösvaltaansa viranhaltijoille. Päätöksentekoon osallistuvan luottamushenkilön ei pitäisi olla keskeisesti mukana asiaa valmisteltaessa, vaan valmistelurooli kuuluu viranhaltijoille.

Luottamushenkilöt käyttävät valtaa ja tekevät päätöksiä ryhmänä. Yksittäisellä luottamushenkilöllä ei ole päätös- tai työnjohtovaltaa, eivätkä he toimi esimiehinä.

Yksittäinen työntekijä vaikuttaa asioihin oman esimiehensä kautta tai työpaikan kokouksissa, ei luottamushenkilöiden kautta. Toimiva johtaminen edellyttää, että kaikki tunnistavat roolinsa ja vastuunsa. On tärkeää, että yhdessä edistetään seurakunnan parasta, tehdään yhteistyötä ja tuetaan tehtävissä onnistumista.

Luottamuselinten puheenjohtajien tehtävistä

YKV:n ja YKN:n puheenjohtajille ja varapuheenjohtajille kuuluvat tehtävät määräytyvät voimassa olevan lainsäädännön sekä Helsingin seurakuntayhtymän ohje- ja johtosääntöjen perusteella. Pääosin tehtävät ovat ko. luottamuselinten kokouksiin ja niiden valmisteluun liittyviä sekä näiden lisäksi seurakuntayhtymän johtoryhmätyöskentelyyn osallistumista.

Puheenjohtaja huolehtii kokouksen päätöskykyisyydestä sekä varmistaa päätöksentekoon osallistuvien riittävät perehtymismahdollisuudet ja ajanmukaiset välineet. Hän myös huolehtii siitä, että kokoukseen osallistuvien tiedoksisaanti on riittävää ja antaa palautetta valmistelijoille valmistelun riittävydestä.

Tämän lisäksi puheenjohtajille kuuluu tilanteesta ja henkilöstä riippuen erilaisia tehtäviä, jotka liittyvät edustamiseen, valmistelu- ja rekrytointityöryhmiin osallistumiseen sekä iltakouluihin ja valmisteluun liittyviin työpajoihin (tilannehuone) osallistumiseen.

Palkkiokäytännöt

Luottamushenkilöiden palkkiot on määritelty Helsingin seurakuntayhtymän kokouspalkkiosäännössä (liite 2), joka on tullut voimaan 1.1.2015. Palkkiot perustuvat kokouksiin osallistumiseen ja puheenjohtajien osalta maksetaan lisäksi vuosipalkkio. Palkkiokäytännöt ja palkkiotasot Helsingin seurakuntayhtymässä noudattelevat isoimpien seurakuntayhtymien käytäntöjä ja tasoja pois lukien Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä, jossa palkkioita on tarkistettu ylöspäin vuoden 2019 alusta lukien.

Kirkkohallituksen täysistunnon jäsenille maksetaan kuukausittain palkkio. Tämä lienee kirkon piirissä ainoa luottamuselin, jolla on kuukausittainen palkkio käytössä.

Palkkiot Helsingin seurakuntayhtymässä ovat tällä hetkellä seuraavat:

Seurakuntayhtymän toimielinten kokouksesta maksetaan luottamushenkilöille kokouspalkkiota seuraavasti:

1) yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajalle 75 €
yhteisen kirkkovaltuuston jäsenelle 50 €

2) yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajalle 75 €
yhteisen kirkkoneuvoston jäsenelle 50 €

3) yhteisen kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirjan tarkastajalle 50 €

4) yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajalle maksetaan osallistumisesta yhteisen kirkkoneuvoston kokoukseen sama palkkio kuin yhteisen kirkkoneuvoston jäsenelle;

5) yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle tai heidän molempien ollessa estyneenä yhteisen kirkkoneuvoston kulloinkin keskuudestaan määräämälle henkilölle maksetaan osallistumisesta yhteisen kirkkovaltuuston kokouksiin sama palkkio kuin yhteisen kirkkovaltuuston jäsenelle;

6) yhteisen kirkkoneuvoston asettaman toimikunnan, neuvottelukunnan, toimitusneuvoston, arkkitehtikilpailun palkintolautakunnan ja vastaavan toimielimen
- puheenjohtajalle 60 €
- jäsenelle 40 €

7) papin- tai seurakuntavaalin vaalilautakunnan
- puheenjohtajalle ja sihteerille 60 €
- jäsenelle ja vaaliavustajalle 40 €

Puheenjohtajina toimiville luottamushenkilöille maksetaan seuraavan suuruiset vuosipalkkiot:

yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajalle 4.000 €
yhteisen kirkkovaltuuston varapuheenjohtajalle 2.000 €
yhteisen kirkkoneuvoston varapuheenjohtajalle 2.000 €

Kun palkkiotyöryhmässä mietittiin palkkioiden euromääriä, verrattiin tilannetta muihin suuriin seurakuntayhtymiin sekä Helsingin kaupunkiin. Keskustelussa nousi esiin myös tavoitetilä, jossa halutaan luottamushenkilöiden ja erityisesti puheenjohtajien roolia ja tehtävää korostaa myös palkkioiden muodossa.

Johtavien luottamushenkilöiden tehtäväkuvaukset

Tässä tarkastellaan yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tehtäviä. Kirkkolaissa, kirkkojärjestyksessä ja Helsingin seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston työjärjestyksessä sekä yhteisen kirkkoneuvoston ohjesäännössä on määritelty valtuuston ja neuvoston ja niiden puheenjohtajien tehtävät:

Yhteisen kirkkovaltuuston (YKV) puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja:

- yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtaja johtaa kirkkovaltuuston toiminnan järjestelyjä ja varapuheenjohtaja toimii hänen sijallaan puheenjohtajan poissa ollessa.
 - o Työjärjestyksen mukaan kirkkovaltuuston toiminnan järjestelyä johtaa kirkkovaltuuston puheenjohtaja, jollei valtuusto toisin päättä. Varapuheenjohtaja johtaa toiminnan järjestelyjä puheenjohtajan poissa ollessa. Puheenjohtaja voi luovuttaa kokouksen puheenjohtajuuden varapuheenjohtajalle ja osallistua sinä aikana kokoukseen jäsenenä (työjärjestys 11 §). Kirkkojärjestyksen 8 luvun 5 §:n mukaan kirkkovaltuuston kutsuu koolle puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja. Jos varapuheenjohtajallakin on este, kutsun antaa kirkkoneuvoston puheenjohtaja. asiat otetaan valtuuston esityslistalle ja käsitellään puheenjohtajan määräämässä järjestyksessä, jollei kirkkovaltuusto toisin päättä.
 - o Työjärjestyksen mukaan asioiden valmistelua varten voidaan järjestää kirkkovaltuuston iltakouluja. Iltakouluun kutsutaan valtuuston jäsenet, kirkkoneuvoston puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet sekä ne viranhaltijat, jotka valtuusto on määrännyt olemaan läsnä valtuuston kokouksissa. Varajäsen voi osallistua iltakouluun estyneen valtuutetun sijasta. Iltakouluun voidaan kutsua kuultavaksi asiantuntijoita. Iltakoulussa ei tehdä päätöksiä.
- YKV:n puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on oikeus olla läsnä yhteisen kirkkoneuvoston kokouksissa ja oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei oikeutta osallistua päätöksentekoon.
- YKV:n puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat seurakuntayhtymän johtoryhmän jäseniä (seurakuntayhtymän hallinnon johtosääntö 5 §). Muita jäseniä ovat seurakuntayhtymän johtaja, osastojen johtajat, yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, kirkkoherrainkokouksen puheenjohtaja ja kirkkoherrainkokouksen valmisteluvaliokunnan puheenjohtaja sekä ruotsinkielisen rovastikunnan lääninrovasti. Johtoryhmän tehtävänä on käydä strategista keskustelua ja käsitellä yhteisen kirkkoneuvoston käsiteltäväksi meneviä periaatteellisia ja laajoja asioita.

Yhteisen kirkkoneuvoston (YKN) puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja:

- Kirkkolain (KL 10:2) mukaan kirkkoneuvoston puheenjohtaja on kirkkoherra ja seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja on yksi yhtymään kuuluvien seurakuntien kirkkoherroista, jonka tuomiokapituli määrää.

- Kirkkolain mukaan varapuheenjohtaja toimii puheenjohtajana kirkkoneuvoston kokouksessa 1) kirkkoherran ollessa estynyt tai esteellinen; sekä 2) muutoinkin kirkkoherran ja kirkkoneuvoston yhteisellä päätöksellä varapuheenjohtajan annettua siihen suostumuksensa. Päätös voidaan tehdä myös määräajaksi, kuitenkin enintään kirkkoneuvoston toimikaudeksi tai siihen saakka, kun kirkkoherra taikka varapuheenjohtaja vaihtuu (kirkkojärjestys 9:1)
- YKN:n puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla läsnä yhteisen kirkkovaltuuston kokouksissa ja heillä on yhteisessä kirkkovaltuustossa oikeus ottaa osaa keskusteluun mutta ei päätöksen tekemiseen
- YKN:n puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on oikeus olla läsnä ja ottaa osaa keskusteluun kirkkoneuvoston jaostoissa ja johtokunnissa. Yhteisessä kirkkoneuvostossa ei kuitenkaan ole jaostoja ja ainoa johtokunta on Mediatoimituksen yhteisjohtokunta.
- YKN:n puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat ovat jäseninä seurakuntayhtymän johtoryhmässä.
- Seurakuntayhtymän johtajan valintaohjeen mukaan yhteisen kirkkoneuvoston varapuheenjohtaja on seurakuntayhtymän johtajan valintaa valmisteleavan työryhmän puheenjohtaja.

Edellä mainitut lainsäädännössä ja omissa ohje- ja johtosäännöissämme määritellyt puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien tehtävät liittyvät nimenomaan ko. luottamuselinten kokoustyöskentelyyn ja päätöksentekomenettelyyn. Puheenjohtajien tehtäviin liittyy aina myös muita tehtäviä, jotka ovat tilanne- ja henkilösidonaisia. Helsingin seurakuntayhtymässä näitä ovat esimerkiksi:

- erilaiset edustustehtävät seurakuntayhtymän johtajan ja osaston johtajien tai muiden viranhaltijoiden pyynnöstä
- asioiden valmisteluun liittyvät YKN:n perustamat työryhmät ja työpajatyöskentelyt (esim. tilanhuone). YKN:n puheenjohtaja kuuluu tällä hetkellä tietohallintohankkeita koordinoivaan ICT-johtoryhmään
- YKN:n varapuheenjohtaja toimii tällä hetkellä puheenjohtajana seurakuntaneuvostojen varapuheenjohtajien kokoontumisissa. Varapuheenjohtajien kokoontumisten tarkoituksena on tiedonvälitys ja varapuheenjohtajien työskentelyn tukeminen.
- YKN:n ohjesäännön liitteenä olevan rekrytointiprosessin kuvauksen mukaisesti rekrytointeihin liittyviin haastatteluryhmiin osallistuminen. YKN:n jäsenet ovat ilmoittaneet mahdollisuutensa olla käytettävissä ko. rekrytointiryhmissä.
- Tällä hetkellä ykn:n varapuheenjohtaja kuuluu Helsingin seurakuntayhtymän ylimmän johdon palkkausta valmistelevaan työryhmään. Ko. ryhmään kuuluvat myös yhteisen seurakuntatyön johtaja sekä henkilöstöpäällikkö.

Ehdotus palkkiotyöryhmän käsittelyn perusteella:

- Palkkioiden korotukset. Seurakuntayhtymän johtaja ja hallintojohtaja ehdottavat edettävän nyt vaihtoehdon A pohjalta ja selvitettävän jatkossa vaihtoehdon B käyttöönottomahdollisuuksia tarkemmin vuoden 2021 aikana.
 - o Vaihtoehto A
 - korotetaan nykyistä palkkioitasoa vastaamaan paremmin luottamustehtäviin käytettyä aika- ja muuta panostusta. Tällöin palkkiot olisivat seuraavat:
 - 1) yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajalle 100 €
yhteisen kirkkovaltuuston jäsenelle 100 €
 - 2) yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajalle 100 €
yhteisen kirkkoneuvoston jäsenelle 100 €
 - 3) yhteisen kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirjan tarkastajalle 100 €
 - 4) yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksetaan osallistumisesta yhteisen kirkkoneuvoston kokoukseen sama palkkio kuin yhteisen kirkkoneuvoston jäsenelle;
 - 5) yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle tai heidän molempien ollessa estyneenä yhteisen kirkkoneuvoston kulloinkin keskuudestaan määräämälle henkilölle maksetaan osallistumisesta yhteisen kirkkovaltuuston kokouksiin sama palkkio kuin yhteisen kirkkovaltuuston jäsenelle;
 - 6) yhteisen kirkkoneuvoston asettaman toimikunnan, neuvottelukunnan, toimitusneuvoston, arkkitehtikilpailun palkintolautakunnan ja vastaavan toimielimen
 - puheenjohtajalle 100 €
 - jäsenelle 80 €
 - 7) papin- tai seurakuntavaalin vaalilautakunnan
 - puheenjohtajalle ja sihteerille 100 €
 - jäsenelle ja vaaliavustajalle 80 €.

Lisäksi esitetään erikseen selvitettäväksi:

- korvausta ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä;
- matkakustannusten korvausta ja päivärahaa.

Puheenjohtajina toimiville luottamushenkilöille maksettaisiin lisäksi seuraavan suuruiset vuosipalkkiot:

yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajalle	6.000 €
yhteisen kirkkovaltuuston varapuheenjohtajalle	3.000 €
yhteisen kirkkoneuvoston varapuheenjohtajalle	6.000 €
sijoitusneuvottelukunnan puheenjohtajalle, tarkastustoimikunnan puheenjohtajalle ja sääntötyöryhmän puheenjohtajalle	1.500 €

Tämän vaihtoehdon aiheuttama korotusvaikutus luottamushenkilöpalkkioihin (nyt n. 170 000 euroa) olisi arviolta noin 200 000 euroa. Luottamushenkilöpalkkiot olisivat yhteensä korotusten jälkeen noin 370 000 euroa.

○ Vaihtoehto B:

- Päätetään siirtyä luottamushenkilöiden kuukausittaiseen palkkioon, jossa palkkio olisi esimerkiksi 200 euroa/kk ja puheenjohtajien palkkio 400 euroa/kk. Kokouspalkkioita tai muita palkkioita tai –korvauksia ei tämän lisäksi maksettaisi.

Tämän vaihtoehdon aiheuttama korotus luottamushenkilöpalkkioihin olisi arviolta noin 580 000 euroa. Luottamushenkilöpalkkiot olisivat yhteensä korotusten jälkeen noin 750 000 euroa.